

Ekonomía a životné prostredie

Romančíková, E.: *Ekonomía a životné prostredie*. Bratislava: IURA Edition, 2011, 224 s., ISBN 978-80-8078-426-3

Problémy týkajúce sa životného prostredia sa stali neoddeliteľnou súčasťou každodenného života a sú neúprosnou daňou za komfort, ktorý si väčšina sveta dnes môže dovoliť. Tieto problémy postihujú všetky zložky životného prostredia: vodu, ovzdušie, pôdu, biotu a vyňatý nie je ani človek sám. Ich riešenie, ktoré si vyžaduje zmenu prístupu k prírode, jej ochrane a zachovaniu, nadobudlo celosvetový a interdisciplinárny charakter.

Ústrednou myšlienkou posudzovanej monografie je vzájomné prepojenie životného prostredia a ekonomickej vedy. Ako jedna z mála publikácií na trhu odbornej literatúry poskytuje ucelený fundovaný pohľad na príspevok ekonomickej vedy ako vednej disciplíny k riešeniu otázky ochrany životného prostredia. Knižný titul nadväzuje na publikáciu *Finančno-ekonomické aspekty ochrany životného prostredia* z roku 2004, ktorá bola vydaná vo vydavateľstve ECO INSTRUMENT. O jeho vysokej odbornosti a kvalite svedčí aj skutočnosť, že autorka, doc. Ing. Eva Romančíková, CSc., sa environmentálnou problematikou aktívne zaoberá už viac ako 30 rokov.

Inovatívne dielo z roku 2011 má 224 strán vrátane použitej literatúry. Autorka vychádza najmä zo zahraničnej literatúry, ale nechýbajú ani pramene domácej literatúry. Vnútorne sa člení na osem kapitol, ktoré sa ďalej delia na podkapitoly a logicky na seba nadväzujú.

Nosný námet prvej kapitoly tvorí pohľad na historický kontext vývoja prístupov ekonómov k ochrane životného prostredia. Vymedzuje miesto a funkcie životného prostredia pre ekonomický systém, príčiny jeho poškodenia s poukázaním na environmentálnu záťaž ekonomiky. Druhá kapitola sa venuje environmentálnej politike ako východisku ochrany životného prostredia. Autorka charakterizuje princípy, ktoré

sa v rozhodujúcej miere uplatňujú v environmentálnych politikách tak vo vyspelých, ako i v transformujúcich sa štátoch. Ich dôsledné premietnutie je považované za východisko zabezpečenia tzv. zeleného rastu ekonomiky. Následne bližšie špecifikuje environmentálnu politiku EÚ, jej programy a stratégiu EÚ 2020, ako i z nej vychádzajúcu environmentálnu politiku SR, jej zámery a ciele.

Tretia, najrozsiahlejšia kapitola sa zaoberá nástrojmi environmentálnej politiky, ktoré člení na priame a nepriame. Pomocou nich možno naplniť zámer environmentálnej politiky, a to dosiahnuť zmenu v správaní subjektov poškodzujúcich životné prostredie. Takto systematicky autorka prechádza k environmentálnym daniam, ktoré majú medzi nástrojmi environmentálnej politiky dominantné postavenie. Kapitulu autorka uzatvára tzv. ďalšími ekonomickými nástrojmi environmentálnej politiky, kam zaraďuje clo, obchody s emisiami a dobrovoľné nástroje.

Po uvedení teoretických východísk environmentálnych daní sa čitateľ vo štvrtej kapitole oboznamuje s aktuálnym stavom uplatňovaných environmentálnych daní v ekonomicke vyspelých štátoch. V nich sa v súčasnosti uplatňuje široké spektrum environmentálnych daní a poplatkov, ktorými sú zafažené environmentálne škodlivé produkty, odpad, emisie vypúšťané do ovzdušia a vôd, využívané prírodné zdroje a samotný hluk.

Ekonomickým nástrojom environmentálnej politiky v Slovenskej republike je osobitne venovaná piata kapitola. Ekonomické nástroje majú v rozhodujúcej miere formu poplatku, ktorý sa uplatňuje vo väzbe na všetky zložky životného prostredia. Šiesta kapitola sa zaoberá vzájomným vzťahom podniku a životného prostredia. Autorka vyzdvihuje konkurenčné výhody plynúce podniku uplatňujúcemu aktívny prístup k ochrane životného prostredia. Osobitná pozornosť je venovaná priamym zahraničným investíciám a ich vplyvu na životné prostredie.

Fundamentálnym textom publikácie je siedma kapitola s názvom *Problematika efektívnosti environmentálnych investícií*. Na meranie efektív-

nosti environmentálnych investícií sa využívajú viaceré metódy v závislosti od typu investície (návrtná, nenávrtná alebo integrovaná investícia). Problematiku voľby vhodnej diskontnej sadzby v prepočtoch efektívnosti treba vnímať ako zložitý problém nielen ekonomický, ale i etický.

Posledná, ôsma kapitola je venovaná financovaniu ochrany životného prostredia. Autorka klasifikuje súkromné zdroje financovania environmentálnych investícií – v štruktúre známej z podnikateľských financií – na interné, externé a osobitné formy financovania. Okrem nich majú ekonomické subjekty k dispozícii rôzne verejné zdroje (zdroje zo štátneho rozpočtu, z miestnych rozpočtov a z fondov zriadených na tento účel), ako i zahraničné zdroje financovania environmentálnych investícií. V tomto smere je potrebné neustále hľadať nové účinné mechanizmy na zatriaktivnenie financovania environmentálnych projektov vrátane využívania produktov environmentálneho poistenia.

Monografia doc. E. Romančíkovej predstavuje markantný príspevok do rozvoja environmentálnej ekonomickej vedy. Vyznačuje sa systematickosťou a emergentnosťou riešených problémov a je precízne spracovaná. Pre komplexnosť, s akou autorka pristúpila k spracovaniu tak rozsiahlej témy, môže byť prínosom nielen pre študentov ekonomických škôl, ale aj pre širokú odbornú verejnosť prejavujúcu záujem o environmentálnu problematiku a jej implementáciu do širších medzinárodných a makroekonomických súvislostí bez ohľadu na to, či pôsobia v teoretickej oblasti, alebo sa venujú otázkam hospodárskej politiky v praxi. O to viac, že mnohé z týchto problémov sa priamo týkajú aj budúceho vývoja a perspektív našej ekonomiky.

Ing. Katarína Belanová, PhD.,
katarina.belanova@euba.sk

Katedra financií Národohospodárskej fakulty Ekonomickej univerzity v Bratislave, Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava